

УКРАЇНЬСЬКА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА
Верховний Архієпископ Києво-Галицький

Вих. ВА 18/081

аркуш 1 із 7-х

ПОСЛАННЯ
СИНОДУ ЄПІСКОПІВ
КИЄВО-ГАЛИЦЬКОГО ВЕРХОВНОГО АРХІЄПІСКОПСТВА УТКЦ
з нагоди сторіччя відновлення української державності

Всесвітліші та всечесніші отці!
Преподобні брати і сестри в монашестві!
Дорогі браття і сестри в Христі!

Сто років тому, 22 січня 1918 року Божого, у Києві згідно з IV Універсалом Центральної Ради УНР відбувся акт відновлення української державності. Того ж року, 19 жовтня, «Проклямацією Української Центральної Ради» було проголошено незалежність тих українських земель, які до закінчення Першої світової війни входили до складу Австро-Угорської імперії, а відтоді увійшли до нашої історії як Західноукраїнська Народна Республіка. Уже за рік ми святкуватимемо подію, коли ці дві українські республіки проголосили своє об'єднання в одну державу. Разом із Карпатською Україною, проголошеною в 1938 році, УНР і ЗУНР стали тим фундаментом, на якому наша держава, знову як незалежна, відродилася в 1991 році.

З цієї нагоди ми, єпископи Києво-Галицького Верховного Архієпископства Української Греко-Католицької Церкви, закликаємо приєднатися до наших подячних молитов Господеві, за ласкою якого була відновлена і збережена державність нашого народу, хоча світові потуги не раз перекреслювали та ставили її під сумнів, бажаючи приректи нашу незалежну державу на забуття і небуття. Ми молитовно вшануємо всіх тих чоловіків і жінок, – їх сьогодні годі злічити, – які своєю наполегливою працею чи боротьбою долучилися до того, що сьогодні ми втішаємося національною свободою. Особливі молитви підносимо за душі тих, які в цих визвольних змаганнях віддали життя з любові до Батьківщини і своїх ближніх, виборюючи право будувати життя у вільній «Рідній хаті». Нехай пам'ять про них не проминає в нашому народі!

Церква Христова проявила себе в бутті українського народу як націєтворчий первень. Християнство дало основний імпульс розвитку нашої культури, сформувало нашу тотожність, знаки якої ми повсякчасно віднаходимо у своїй історії. А в часи, коли наш народ не мав жодних інших соціальних структур, саме Українська Церква була основним середовищем і центром життя громади на Батьківщині та на поселеннях. Пройшовши разом з українським народом різноманітні й чисельні випробування, наша Церква здобула непересічний досвід бути голосом бездержавної нації перед сильними світу цього. Глава нашої Церкви праведний митрополит

Андрей Шептицький не дарма мав неформальний титул етнарха, а патріарха Йосифа Сліпого керівники держав приймали як повноправного і офіційного представника українського народу, котрому відібрали право «бути собою». Саме ці два великі мужі нашої Церкви у важких історичних обставинах минулого століття робили все, щоб виховати в українському народі християнське ставлення до національного будівництва. Сьогодні ми посеред нових викликів зовнішньої агресії та внутрішніх реформ прагнемо поділитися з вами кількома думками про цю важливу духовну складову державотворення. Наші міркування є душпастирськими та виходять з Євангелія, вчення Церкви і досвіду наших великих попередників.

«Покликані до свободи» (Гал. 5, 13)

Тривалі національно-визвольні змагання нашого народу незмінно супроводжувалися великим прагненням звільнитися від різного роду чужинецьких поневолень і здобути право свободно вирішувати долю власної країни, власного народу та власної родини і таким чином реалізовувати у своєму житті дар свободи, який людина і народи отримують від свого Творця. Як бачимо, поняття свободи містить у собі дві складові: свободу *від* – гніту, поневолення, пригноблення, визиску та позбавлення прав, а також свободу *до* – вільного самовизначення, свободного вибору власної дороги розвитку, безперешкодного втілення в життя дарів і талантів окремих осіб і всього суспільства.

Утім, свободу не слід у жодному разі плутати зі сваволею чи беззаконням. Справжня свобода передбачає відповідальність, передусім – перед Богом, а відтак – перед власним сумлінням і народом, якого ми є вихідцями і до якого маємо привілей належати. Ми, віруючі люди, розуміємо і віримо, що справжня свобода виростає з Божої волі і будується на дотриманні Божого закону. Слушно зауважував свого часу блаженніший Любомир: «Господь створив нас вільними. Ніхто так не шанує нашої свободи, як Бог. Але ми не маємо відваги бути вільними. Бо бути вільним – це означає бути відповідальним». Тому свободи слід учитися, щодня її утверджувати в собі, щоб не потрапити в кормигу гріха і пристрастей, які засліплюють, обмежують, поневолюють людину і народи. Справжня свобода гарантує перемогу і нездоланність людини та народу перед лицем тираній і поневолень. Про це також влучно висловився блаженніший Любомир: «Влада боїться свободи в серцях набагато більше, ніж голодного бунту. Бо голодного можна купити, а вільного – тільки вбити».

Двадцять століття з його двома світовими війнами, які смертельним смерчем пройшли по нашій землі, і з двома тираніями – нацистською і комуністичною, що забрали мільйони життів наших співвітчизників, стало водночас століттям небувалого героїзму і свідчення віри та любові до рідної землі з боку найкращих синів і дочок нашого народу, котрі склали в жертві навіть власне життя – не як загарбники, а як захисники, не як окупанти, а як оборонці рідної землі, прав і свобод власного народу.

Так само і сьогодні наш народ з великою самопожертвою обстоює власну свободу і гідність. Однак ми повинні пам'ятати, що першим тереном, на якому слід

виборювати та утверджувати справжню свободу, є простір людського духу, відкритого до божественної правди і готового з довірою коритися спасенній Божій волі. Для віруючої людини дорогою до справжньої свободи є дорога Заповідей Божих. Тому така людина вигукує із псалмоспівцем: «Чинити твою волю, Боже мій, я радий, і Твій закон у мене в серці» (Пс. 40, 9). У щоденній готовності чинити Божу волю і зберігати Його закон в особистому, родинному і професійному житті – запорука перемоги в теперішніх змаганнях і надія на тривалий розквіт нашої держави.

«Звершені в єдності» (Ів. 17, 23)

Упродовж історії становлення своєї державності наш народ відчував на собі не лише наслідки згубного позбавлення свободи та втрати незалежності, а й драму внутрішніх роз'єднань. Ці нещастя часто були спричинені зовнішніми, не залежними від нас обставинами, коли світові потуги вирішували нашу долю без нас, за нашими плечима, насильно ділячи наш край поміж собою.

Упродовж останніх 150 років ми пережили кілька масивних хвиль еміграції наших людей, які розсіювалися по світі, гнані скрутною чи загрозливою політичною та економічною ситуацією на рідних землях. У такий спосіб постали українські поселення в різних куточках світу: Канаді, Сполучених Штатах Америки, Австралії, країнах Західної і Східної Європи та Латинської Америки. Сьогодні багато наших краян живуть також в Азії та Африці. Мабуть, саме від досвіду цього розсіяння українців зродилося відоме прислів'я: нашого цвіту – по всьому світу. Хоч часто ці міграційні процеси несли зі собою надзвичайно великі виклики, труднощі та часом і трагедії для українського народу, усе ж не можна випустити з уваги і позитивних моментів: народ, перебуваючи на чужині, з особливою гостротою відчував тугу за рідним краєм, яка виливалася в турботу про збереження духовних, національних і культурних традицій; у розвиток рідної Церкви та плекання своєї мови; у побудову храмів і створення українських організацій; у проголошення перед усім вільним світом правди про утиски і переслідування на Батьківщині та витривалі зусилля задля відновлення української державності. Цілком не випадково одними з перших українську незалежність у новітні часи визнавали і підтримували саме ті країни, де вплив української громади та Церкви був і донині є вагомим.

Утім, наш народ зазнав трагічних наслідків і таких поділів, які спричинювали ми самі – внутрішніми чварами, протистояннями на різних рівнях, несправедливими діями, підбурюванням одних супроти інших, висуванням на перший план власних (часто вузькопартійних) інтересів, а не загальнонаціональних потреб. Уже праведний митрополит Шептицький із болем у серці стверджував: «На жаль, навіть з поверхової обсервації нашого національного життя конечно доходить до висновків, що є в душі українця глибока й сильна воля мати свою державу, та попри ту волю знайдеться, може, рівносильна і глибока воля, щоб та держава була конечно такою, якою хоче її мати чи партія, чи кліка, чи група, чи навіть одинця. Бо як же пояснити те фатальне ділення поміж собою, спори, роздори, сварні, ту партійність, яка нищить кожен національну справу?! Як пояснити психіку таких численних гарячих патріотів, яких

праця має визначний руїний характер?!»¹. На превеликий жаль, ці слова митрополита Андрея, сказані в далекому 1941 році, не втратили нічого зі своєї актуальності, бо, дивлячись на сьогоднішній день, неозброєним оком бачимо «руйнівний характер» діяльності багатьох політиків і політичних сил.

Уроки минулих століть мають навчити нас цінувати і берегти єдність народу, не спекулювати на природних проявах регіонального, культурного, конфесійного чи етнічного розмаїття, яке насправді нас збагачує, а не загрожує державотворенню. Вороги української державності намагаються розколоти народ, протиставляючи одні групи іншим, натомість відповідальні політики та справжні патріоти повинні докладати всіх зусиль, щоб запевнити згуртування, взаємодопомогу і дієву солідарність між усіма складовими українського суспільства. Таке змагання до єдності впливає не лише з національних інтересів нашого народу. Воно вписане в саму природу людської спільноти, в якій закладено прагнення до цілісності, до згуртованості. Наш відвічний національний ідеал «соборності» віддзеркалюється в простих гаслах, які повторюють навіть діти: «Україна – єдина!», «Схід і Захід разом!».

Спогадуючи цінний, здебільшого гіркий столітній досвід минулого, ми сьогодні скеровуємо заклик не тільки до наших політиків і громадських діячів, а й звертаємося до кожного українця і кожної українки, хоч би де вони зараз перебували: цінуймо соборність Української Держави, плекаймо єдність і солідарність між собою, не йдучи на повідку тих псевдопатріотів, що сіють недовіру, незгоду, чвари та поділи в нашому народі. Така їхня «праця» неминуче вестиме до ослаблення національних сил, урешті – до втрати здобутої, а сьогодні обстоюваної такою великою ціною української державності. Ми, пастирі цього народу, заносимо до Господа нашу прадавню молитву-благання: «В єдності сила народу. Боже, нам єдність подай!»

«Закорінені й утверджені в любові» (Еф. 3, 17)

«Нехай усе у вас діється в любові», – закликає нас св. Павло (1 Кор. 16, 14). Справді, любов пронизує все діяння справжнього християнина. З любові як першоджерела беруть початок благородні наміри людини і народу, з любові ми черпаємо силу долати перешкоди і суперечності, любов є внутрішнім рушієм що робить нас здатними до витривалості і жертвовної щоденної праці.

Любов є рівно ж душею того шляхетного почуття, яке ми називаємо патріотизмом. Справжній християнин покликаний бути патріотом – любити Батьківщину, рідний народ, його мову і культуру тою самою жертвовною любов'ю, якою виконує Заповідь Божу любити своїх батька та матір. У світлі Нового Завіту можемо ствердити рівно ж і те, що любов до Батьківщини вписана в людську природу і походить із заповіді любові до ближнього, тому «... природний закон спонукає нас віддано любити і захищати державу, в якій ми народилися, зростали...»².

¹ Ідеалом нашого національного життя... // Церква і суспільне питання: Пастирське вчення та діяльність: У 2 т. – Т. 1. – С. 532.

² Пор. Лев XIII, Sapientiae christianae, 5-6.

Справжнім багатством і славою кожного народу є його сини і дочки, які виявляють пошану і любов до землі своїх предків, які не тільки захищають її кордони від зазіхань непрошених і ненаситних «визволителів», а й зберігають ті цінності, що впродовж віків становлять і виражають неповторний духовний код народу: його віру і мову, його свободолюбний дух і почуття власної гідності, його прагнення до справедливості і правди у міжособистісних та суспільних відносинах. Такі особи виявляють свою любов не пустопорожніми словами, а власними добрими ділами, тому є носіями і взірцями автентичного патріотизму. Бо ж любов до Батьківщини, за словами праведного митрополита Андрея, «...на ділах, а не на словах полягає. Хто на своїм становищі, сповняючи совісно свій обов'язок, працює для добра народу, є ліпший патріот, як той, котрий багато говорить, а мало творить»³.

Ми пишаємося і дякуємо Богові за ті численні знаки, якими виявляють наші співвітчизники свою любов до рідної землі, за їхню небайдужість, за співчуття і солідарність, за мудрість в обставинах підступної гібридної війни. Ідеться про тих, хто на Майдані обороняв гідність і свободу; хто пішов на фронт і ціною власного здоров'я та життя захищав або й донині захищає не просто територіальну цілісність країни, а й простір свободи й духу; хто рятує біженців і підтримує переселених осіб; хто ділиться своїми скромними статками і заощадженнями з потребуючими; урешті-решт про кожного, хто чесно і відповідально виконує свої професійні та громадянські обов'язки – усі вони є живим втіленням найбільшої заповіді, яку Христос Господь залишив нам як дороговказ і заповіт: «Це моя заповідь, щоб ви любили один одного, як я вас полюбив! Ніхто неспроможен любити більше, ніж тоді, коли він за своїх друзів своє життя віддає» (Ів. 15, 12-13).

Любов людини має властивість поширюватися. Почавшись від домівки і сім'ї, охоплює малу батьківщину, далі весь рідний край, а потім усіх людей і всі народи. Саме за таким універсальним та інклюзивним характером пізнається автентична християнська любов. Якщо в людському серці панує справжня любов, то в такому серці не тісно нікому: ані близьким, ані далеким, ані зичливим, ані агресивно налаштованим – усіх така людина прагне огорнути своєю доброзичливістю, усім бажає повноти життя, усім готова виявити співчуття і милосердя.

Ми, українці, відчуваємо, особливо в останні роки, прихильність і солідарність з боку багатьох країн, мільйонів людей доброї волі всього світу, різних національностей та релігійних переконань. Вони співчують нам у наших випробуваннях, підтримують нас у наших потребах, захищають перед ненавистю агресора і виявляють готовність бути з нами й надалі. Така солідарність є великим даром, але водночас і обов'язком. Він спонукає нас відкрити і поширити власне серце до потреб тих народів, які сьогодні зазнають несправедливості, агресії, випробувань і різноманітних страждань.

---

³ Християнська робота, серпень 1899 р.

«Чувайте і моліться!» (Мт. 26, 41)

Роздумуючи над чеснотою автентичної любові до рідної землі, не можемо пройти повз деякі хибні трактування патріотизму, які компрометують це благородне почуття та можуть стати причиною неслави для народу чи навіть справжньою загрозою для нашої ще молодого державності.

Ми переконані, що не є щирим патріотом той, хто не керується правдою у стосунках із власним народом, а годує його пафосними гаслами та оманними обіцянками. Особливо прагнемо застерегти перед дешевим політичним популізмом, що має на меті не так добро народу, як власну вигоду і перемогу на чергових виборах. Як не згадати слів Франка, який застерігав перед таким фальшивим патріотизмом, що проявляється лише у «святковій одежині», але для якого чужим і осоружним є «труд важкий, гарячка невдержима».

Нічого спільного зі справжнім патріотизмом не має також ідеологія, яка ставить націю «понад усе», включно з Господом Богом. Таке сприйняття народу і держави, за словами митрополита Андрея Шептицького, не базується на любові, а є, радше, егоїзмом чи навіть ідолопоклонством⁴. Ми, як учні Христові, не можемо схвалювати чи сприймати тих форм крайнього чи інтегрального націоналізму, расизму та шовінізму, які все, зокрема Церкву і саму державу, підпорядковують ідеї нації; заперечують свободу і права окремої людини, а найважливіше – її особисту гідність, що походить від Бога; погорджують представниками інших національностей, рас чи релігій; пропагують ненависть і ворожнечу, заохочують до сліпого та грубого насилля для здобуття своєї політичної мети.

Святий папа Іван Павло II, звертаючись до своїх співвітчизників 1978 року, наголошував: «Любов до Батьківщини об'єднує нас і повинна єднати нас, незважаючи на всі відмінності. Вона не має нічого спільного з вузьким націоналізмом чи шовінізмом. Це є право людського серця. Це мірило людської шляхетності...»⁵. У подібному дусі висловлювався і наш каторжник патріарх Йосиф, який усе своє життя поклав на вівтар служіння рідному народові: «Нехай наш патріотизм буде любов'ю свого народу, готовою на всяку жертву, однак нехай не буде він ложно понятим націоналізмом, що базує любов Батьківщини на ненависті»⁶. Написаний у складний час початку другої радянської окупації, лист ісповідника віри не втратив своєї пастирської інтуїції і знову повертає нас до пріоритету любові.

У всенародній молитві за Україну ми співаємо: «В чистій любові до краю, Ти нас, Боже, зрости». Любов має стати лакмусовим папірцем усіх наших особистих поривань і національних планів та проектів. Уміння відрізнити любов від її підробок вимагає зрілого ума, чистого серця і чуйного сумління.

⁴ Пор. Декрет Митрополита Андрея Шептицького «Про єдність», 28 травня і 24 вересня 1943 р.: «Поганський патріотизм – то любов своїх, получена з ненавистю всіх прочих. А християнська любов до Батьківщини, обнимаючи всіх людей, єднає християн із противниками та ворогами й дає патріотизмові ту підставу, якої треба: учить тієї єдності».

⁵ До моїх любих співвітчизників, 23 жовтня 1978 р.

⁶ Пор. Пастирське послання митрополита Йосифа Сліпого до духовенства та вірних, присвячене пам'яті Митрополита Андрея Шептицького, 23 листопада 1944 р.

Господь Бог кличе нас сьогодні до чування над власним сумлінням, майбутнім нашого народу і його держави. Спитаємо себе: чи чиста любов до нашого народу є критерієм для наших настроїв, поглядів, суджень і дій? Чи нею керуємося ми самі, відповідальні будівничі своєї країни? І чи керуються нею наші політичні та суспільні лідери? Щира відповідь на ці запитання допоможе нам віднайти шлях до успішного розвитку нашого народу і дальшого державотворення.

Насамкінець запрошуємо всіх до ревної молитви: подячної – за дар свободи і державності; покаянної – за ті гріхи, якими кожен із нас і весь народ упродовж своєї історії коли-небудь зневажив Бога і Його святий закон; благальної – про Боже благословення для нашого народу, про мудрість для його провідників, про мужність і здоров'я для його вірних будівничих, а зокрема – для його жертвних захисників на фронті. Молитва є, з точки зору віри, найбільшим виявом любові до ближнього і до свого народу, бо нею висловлюємо переконання, що «коли Господь та не буде дому, – дарма працюють його будівничі. Коли Господь не зберігає міста, – дарма пильнує сторож» (Пс. 127, 1).

Тож огортаючи думками і молитвою минуле століття, вирушаємо з вірою у серці назустріч прийдешньому дню, віддаючи в руки Господа – Владики неба і землі – наші надії та сподівання. Не боїмося темряви, яка може постати перед нашими очима, бо світло віри розвіює сутінки тривоги і страху та дає нам певність, що «Господь народові своєму дасть силу, Господь благословить народ свій миром» (Пс. 29, 11).

Нехай відвічна милість і могутня благодать Всевишнього поширяться на весь наш народ, нехай зцілять духовні й тілесні рани його синів і дочок, нехай Божа мудрість веде всіх нас дорогами правди, а Божа любов надихає кожного до щирої щоденної праці задля подальшого утвердження соборної Української Держави – на славу Божу та дочасне і вічне добро рідного народу.

Благословення Господнє на вас!

Від імені Синоду Єпископів
Киево-Галицького Верховного
Архієпископства

Дано в Києві,
при Патріаршому соборі Воскресіння Христового,
у день Святого преподобного Мартиніяна,
26 лютого 2018 року Божого